

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

Yashil Iqtisodiyotning Yangi O'zbekistondagi O'rni Va U Bilan Bog'liq Dolzarb Muammolar

Xolbutayev O'ktam Xo'jabekovich

Jizzax politexnika instituti "Iqtisodiyot va menejment" kafedrası o'qituvchisi
xolbutayevoktam@gmail.com

Saparboyeva Madinabonu Abror qizi

Jizzax Politexnika Instituti Kibersport fakulteti talabasi
Madinaabrrovna77@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada Yashil iqtisodiyotning Yangi O'zbekistondagi ahamiyati va rivojlanishi ko'rib chiqiladi. O'zbekistonning barqaror iqtisodiy o'sishiga qaratilgan tashabbuslari, ekologik muammolar va ularni hal etish yo'llari, shuningdek, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Maqola shuningdek, yashil iqtisodiyotning ijtimoiy adolat va atrof-muhitni muhofaza qilishdagi roli hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali qanday qilib mamlakat iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish mumkinligini yoritadi. Ushbu tadqiqot O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun dolzarb muammolar va yechimlarni belgilaydi.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, Yangi O'zbekiston, barqaror rivojlanish, ekologik muammolar, energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, iqtisodiy o'sish, ijtimoiy adolat, atrof-muhitni muhofaza qilish, innovatsion texnologiyalar.

Yashil iqtisodiyot, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlash maqsadida resurslardan samarali foydalanishni nazarda tutadi. Yangi O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanish strategiyasida yashil iqtisodiyotga o'tish alohida ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayon bir qator dolzarb muammolar bilan bog'liq.

1. Yashil texnologiyalarni joriy etish

Yashil iqtisodiyotning muvaffaqiyati ko'p jihatdan zamonaviy yashil texnologiyalarni joriy etishga bog'liq. O'zbekistonda quyosh va shamol energiyasi kabi qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishga qaratilgan dasturlar mavjud. Biroq, ushbu texnologiyalarni keng miqyosda joriy etish uchun moliyaviy va texnik resurslar yetarli emas.

Yashil texnologiyalar, ya'ni ekologik toza va barqaror texnologiyalar, global muammolarni hal qilishda va atrof-muhitni muhofaza qilishda muhim rol o'ynaydi. Ularning joriy etilishi quyidagi sohalarda amalga oshirilishi mumkin:

- Qayta tiklanuvchi energiya manbalari: Quyosh, shamol, gidro va biomassa energiyasini ishlatish orqali an'anaviy yoqilg'i manbalariga bo'lgan ehtiyojni kamaytirish.
- Energiya samaradorligi: Energiya tejavchi uskunalari va qurilmalarni ishlab chiqarish va joriy etish, masalan, LED chiroqlar, energiya tejavchi maishiy texnika.
- Transport: Elektr transport vositalarini rivojlantirish va jamoat transporti tizimlarini yaxshilash orqali avtotransportdan keladigan ifloslanishni kamaytirish.
- Qayta ishlash va chiqindilarni boshqarish: Chiqindilarni qayta ishlash tizimlarini rivojlantirish va plastmassani kamaytirishga qaratilgan tashabbuslarni amalga oshirish.
- Suv resurslarini boshqarish: Suv tejavchi texnologiyalarni kiritish, suv ta'minoti tizimlarida samaradorlikni oshirish.
- Qishloq xo'jaligi: Ekologik toza qishloq xo'jalik usullarini qo'llash, masalan, organik dehqonchilik va suvni tejaydigan sug'orish tizimlari.
- Sanoat: Sanoatda yashil texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash orqali chiqindilarni kamaytirishga hamda ishlab chiqarishni optimallashtirishga erishish.

Yashil texnologiyalarni joriy etishda davlat siyosati, xususiy sektor ishtiroki va fuqarolar faolligi juda muhimdir. Ushbu jarayonlar atrof-muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatadi hamda iqtisodiy barqarorlikka hissa qo'shadi.

2. Qayta ishlash tizimini rivojlantirish

O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash darajasi past. Bu esa atrof-muhitga salbiy ta'sir ko'rsatadi va resurslarni isrofgarchilikka olib keladi. Yashil iqtisodiyot uchun chiqindilarni samarali boshqarish va qayta ishlash tizimini yaratish zarur, bu esa aholi ongini oshirishni talab qiladi.

Qayta ishlash tizimini rivojlantirish, muhim ekologik va iqtisodiy masalalarni hal qilishda asosiy rol o'ynaydi. Samarali boshqarish va qayta ishlash tizimini yaratish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

- Aholi Ongini Oshirish: Aholi o'rtasida chiqindilarni qayta ishlashning ahamiyatini tushuntirish uchun ta'lim dasturlari, seminarlar va kampaniyalar o'tkazish kerak. Bu orqali odamlarni chiqindilarni to'g'ri sarflashga undash mumkin.
- Qayta Ishlash Infratuzilmasini Yaratish: Qayta ishlash zavodlari, yig'ish punktlari va boshqa infratuzilmalarni qurish va modernizatsiya qilish zarur. Shuningdek, ularni qulay joylarda joylashtirib, aholiga yaqin qilish muhimdir.
- Qonunchilikni Takomillashtirish: Qayta ishlash sohasidagi qonunlar va normativ-huquqiy hujjatlarni takomillashtirish, chiqindilarni kamaytirishga yo'naltirilgan rag'batlantiruvchi mexanizmlarni joriy etish lozim.
- Ijtimoiy Mas'uliyat: Korxonalar va tashkilotlar o'z ijtimoiy mas'uliyatlarini his qilib, chiqindilarni qayta ishlashga ko'maklashishi kerak. Ular uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilishi mumkin.
- Innovatsion Texnologiyalarni Joriy Etish: Qayta ishlash jarayonlarini samaraliroq qilish uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash zarur. Bu jarayonlarni tezlashtirish va xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi.
- Mahalliy Hamkorliklar: Maktablar, jamoatchilik tashkilotlari va biznes sektori o'rtasida hamkorlik aloqalarini rivojlantirish orqali qayta ishlash tizimini kuchaytirish mumkin.
- Monitoring va Baholash: Qayta ishlash tizimining samaradorligini baholash uchun monitoring tizimlarini yaratish lozim. Bu orqali natijalarni tahlil qilib, kelajakda qo'shimcha takliflar ishlab chiqilishi mumkin.

Ushbu chora-tadbirlar aholi ongini oshirishi bilan birga, qayta ishlash tizimini rivojlantirishga ham katta hissa qo'shadi.

3. Aholi va biznesda ekologik ongni oshirish

Yashil iqtisodiyotga o'tishda aholining ekologik ongini oshirish muhim ahamiyatga ega. Aholi va biznes vakillarini ekologik masalalarda xabardor qilish, ushbu yo'nalishda ta'lim berish orqali yashil iqtisodiyotning asoslarini shakllantirish lozim.

Aholi va biznesda ekologik ongni oshirish, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun muhimdir. Buning uchun bir qator chora-tadbirlar va strategiyalarni amalga oshirish kerak:

- Ta'lim va O'qitish
- ✓ Ekologik ta'lim: Maktablarda va universitetlarda ekologiya, barqaror rivojlanish va atrof-muhit muhofazasi bo'yicha kurslarni joriy etish.
- ✓ Seminarlar va treninglar: Biznes tashkilotlari uchun ekologik ongni oshirish maqsadida treninglar o'tkazish.
- Axborot tarqatish
- ✓ Kampaniyalar: Aholi o'rtasida ekologik masalalar haqida xabardorlikni oshirish uchun axborot kampaniyalarini o'tkazish.
- ✓ Ijtimoiy tarmoqlar: Ekologik xabarlariga oid kontentlarni ijtimoiy tarmoqlarda tarqatish.
- Barqaror amaliyotlarni qo'llash
- ✓ Qayta ishlash: Aholini qayta ishlash tizimlariga jalb qilish va chiqindilarni kamaytirish bo'yicha dasturlar yaratish.
- ✓ Energiya tejamkorligi: Bizneslar energiya tejamkor texnologiyalarini joriy etishi va energiya sarfini kamaytirishi kerak.
- Ijtimoiy mas'uliyat
- ✓ Korxonalar mas'uliyati: Bizneslar o'z faoliyatlarini ijtimoiy mas'uliyat bilan bog'lashi, atrof-muhitga zarar etkazmaslikka harakat qilishi kerak.
- ✓ Mahalliy loyihalar: Aholi o'zaro ijtimoiy loyihalarda ishtirok etib, ekologik masalalarga e'tibor berishi mumkin.
- Davlat siyosati
- ✓ Qo'llab-quvvatlash: Davlat tomonidan barqaror rivojlanishni rag'batlantiruvchi qonunlar va dasturlar ishlab chiqilishi lozim.
- ✓ Soliq imtiyozlari: Ekologik toza texnologiyalarni joriy etgan korxonalariga soliq imtiyozlari berilishi.
- Mahalliy hamjamiyat ishtiroki
- ✓ Jamoat tadbirlari: Ekologik tadbirlar (tozalash aksiyalari, daraxt ekish) orqali aholini bir joyga jamlash.
- ✓ Mahalliy resurslardan foydalanish: Mahalliy bizneslarga qo'llab-quvvatlash orqali mahalla iqtisodiyotini rivojlantirish.

Bu chora-tadbirlarning amalga oshirilishi aholi va biznesda ekologik ongni oshirishga yordam beradi hamda kelajak avlodlarga toza atrof-muhitni saqlash imkonini yaratadi.

4. Davlat siyosati va qonunchilik bazasi

Yashil iqtisodiyotga o'tishda davlat siyosati muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda bu borada

qonunchilik bazasini takomillashtirish zarurdir. Ekologik soliq, subsidiyalar yoki imtiyozlar orqali yashil bizneslarni qo'llab-quvvatlash kerak.

Yashil iqtisodiyotga o'tish, ya'ni barqaror va ekosistemaga zarar yetkazmaydigan iqtisodiy modelga o'tish, ko'plab mamlakatlar uchun muhim maqsad bo'lib qolmoqda. Bunday o'tish jarayonida davlat siyosati quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Qonunchilik va tartibga solish: Davlat, yashil iqtisodiyotga o'tishni rag'batlantirish uchun yangi qonunlar va me'yoriy hujjatlar ishlab chiqishi kerak. Bu hujjatlar energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni kamaytirish va tabiiy resurslardan foydalanishni boshqarishga qaratilgan bo'lishi lozim.
- Yashil moliya: Davlat investitsiyalarini yashil texnologiyalar va barqaror energiya manbalariga yo'naltirish orqali moliyaviy rag'batlar yaratishi mumkin. Yashil obligatsiyalar chiqarish yoki yashil fondlarni tashkil etish bu borada muhim ahamiyatga ega.
- Ta'lim va xabardorlik: Yashil iqtisodiyot haqida jamoatchilik xabardorligini oshirish, ta'lim dasturlarini takomillashtirish va ekologik bilimlarni kengaytirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish zarur.
- Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash: Davlat innovatsion tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlashi, yangi texnologiyalarni rivojlantirishi va ularni joriy etadigan korxonalarini rag'batlantirishi lozim.
- Barqaror rivojlanishni rag'batlantirish: Iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirish maqsadida, davlat siyosati barqaror ishlab chiqarish va iste'mol modellarini qo'llab-quvvatlashi lozim.
- Xalqaro hamkorlik: Yashil iqtisodiyotga o'tishda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish, tajriba almashish va global tashabbuslarga qo'shilish zarur.
- Tarbiyaning ahamiyati: Yashil iqtisodiyotga o'tishda fuqarolarni ekologiyamasala bo'yicha tarbiyalash ham muhimdir, chunki aholi o'zining xarid qilish odatlari orqali yashil amaliyotlarga hissa qo'shishi mumkin.

Bu yo'nalishlar orqali davlatlar yashil iqtisodiyotga muvaffaqiyatli o'tishni ta'minlashlari mumkin.

5. Xalqaro hamkorlik

Yashil iqtisodiyot yo'lida xalqaro tajriba va bilimlardan foydalanish juda muhimdir. O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligi orqali yangi texnologiyalarni o'zlashtirish va tajribalar almashinuvini amalga oshirish imkoniyatlari mavjud.

Yashil iqtisodiyot - bu barqaror rivojlanishni ta'minlash, tabiiy resurslarni muhofaza qilish va atrof-muhitga zarar etkazmaslikni maqsad qilgan iqtisodiy modeldir. Ushbu yo'nalishda xalqaro tajriba va bilimlardan foydalanish, mamlakatlarning yashil iqtisodiyotga o'tishida muhim ahamiyatga ega. Quyida ushbu jarayonda e'tiborga olinishi lozim bo'lgan ba'zi jihatlar keltirilgan:

- Xalqaro hamkorlik: Yashil iqtisodiyotga o'tishda xalqaro tashkilotlar (BMT, Jahon banki, Yevropa Ittifoqi va boshqalar) tomonidan beriladigan yordam va maslahatlar muhimdir. Mamlakatlar o'rtasidagi tajriba almashinuvi, muvaffaqiyatli loyiha va dasturlarni o'rganish orqali samarali strategiyalar ishlab chiqilishi mumkin.
- Innovatsiyalar va texnologiyalar: Yashil texnologiyalarni rivojlantirishda ilg'or mamlakatlarning tajribasidan foydalanish zarur. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini (quyosh energiyasi, shamol energiyasi) to'g'ri qo'llash yoki chiqindilarni qayta ishlash bo'yicha innovatsion yechimlarni joriy etish.

- Qonunchilik va siyosat: Yashil iqtisodiyot yo'lida davlat siyosati muhim ahamiyatga ega. Mamlakatlar o'z qonunlari va me'yorlarini yaratishda boshqa davlatlarning tajribasidan foydalangan holda, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni rag'batlantiruvchi qonunlarni qabul qilishi mumkin.
- Ta'lim va xabardorlik: Xalqaro miqyosda yashil iqtisodiyotning maqsadlari haqida xabardorlikni oshirish uchun ta'lim tizimini kuchaytirish zarur. O'qituvchilar va talabalar uchun maxsus dasturlar ishlab chiqish orqali yosh avlodni yashil iqtisodiyotning ahamiyati haqida xabardor qilish mumkin.
- Moliyalashtirish manbalari: Yashil loyiha va tashabbuslarni moliyalashtirishda xalqaro investitsiya tashkilotlari bilan hamkorlik qilish muhimdir. Bunday moliyalashtirish yordamida ekotizimlarni saqlab qolish hamda yangi "yosh" ish o'rinlarini yaratishga erishish mumkin.
- Mahalliy moslashtirish: Xalqaro tajribalarni mamlakatning mahalliy shart-sharoitlariga moslashtirish zarur. Har bir mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoiti turlicha bo'lganligi sababli, umumiy tavsiyalarni amalga oshirishdan oldin ularni lokalizatsiya qilish lozim.

Yuqoridagi jihatlar yashil iqtisodiyot yo'lida xalqaro tajriba va bilimlardan qanday qilib samarali foydalanishni ko'rsatadi hamda mamlakatlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni bir qator dolzarb muammolar bilan bog'liq bo'lishiga qaramay, bu yo'nalishda amalga oshirilayotgan tashabbuslar ijobiy natijalar keltirishi mumkin. Davlatning yordami, jamiyatda ekologik ongning shakllanishi va xalqaro tajribalarni o'rganish orqali mamlakatimiz barqaror rivojlanishga erisha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Холбўтаев, Ў., Суванов, У., & Ўсканов, Ш. (2021). ЙЎЛ БЎЛАКЛАРИНИНГ ҲАРАКАТЛАНИШ ХАВФСИЗЛИГИГА ТАЪСИРИНИ ИҚТИСОДИЙ ЖИҲАТДАН БАХОЛАШ. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 109-116.
2. Xo'jabekovich, X. O. K., & Samandar, N. (2024, November). Main Tasks of Corporate Management in Enterprises. In *International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies* (Vol. 11, pp. 4-6).
3. Xo'jabekovich, X. O. K., & Samandar, N. (2024, November). Respublikamizda Moliyaviy Tizimni Takomillashtirish. In *International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies* (Vol. 11, pp. 7-12).
4. Xo'jabekovich, X. O. K., & Samandar, N. (2024, November). Studying the Efficiency of Corporate Governance in Our Country. In *International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies* (Vol. 11, pp. 1-3).
5. Xo'jabekovich, X. O. K. (2024, December). Issues of Improving Employment in the Innovative Economy. In *International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies* (Vol. 12, pp. 53-56).
6. Xo'jabekovich, X. O. K. (2025, April). Yashil Iqtisodiyotga O'tish–Xitoyda Barqaror Sanoat Rivojlanishi. In *International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies* (Vol. 16, pp. 94-96).
7. Xo'jabekovich, X. O. K., & Tohir, Q. (2025, April). Digital Transformation of Small Businesses: Opportunities and Prospects. In *International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies* (Vol. 16, pp. 89-93).
8. Xo'jabekovich, X. O. K., & Shaxlo, X. (2025, April). Design and Management Structure of Garment Enterprises Based on Digital Technologies. In *International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies* (Vol. 16, pp. 107-111).

9. Xo'jabekovich, X. O. K., & Sardor, O. R. (2025, April). THE CURRENT IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE LABOR MARKET. In International Conference on Adaptive Learning Technologies (Vol. 16, pp. 111-114).
10. Xo'jabekovich, X. O. K., & Sardor, O. R. (2025, April). DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF MODERN EDUCATION. In International Conference on Adaptive Learning Technologies (Vol. 16, pp. 105-110).
11. Abulkosim, M. (2025, February). " Green Economy": Content, Tasks, Principles and its Place in the Life of Society. In International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies (Vol. 14, pp. 123-125).
12. Xo'jabekovich, X. O. K., & Bahadirovich, S. S. (2024, December). Киберспорт В Узбекистане: Современное Состояние И Перспективы Развития. In International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies (Vol. 12, pp. 57-60).